

Številka: Up-324/15-12

Datum: 27. 10. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložil Damjan Turk, Šempeter pri Gorici, ki ga zastopa Blaž Bolcar, odvetnik v Solkanu, na seji senata 26. septembra 2017 in v postopku po tretjem odstavku 55.c člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12)

sklenilo:

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 51216/2010 z dne 19. 2. 2015 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Kopru št. II Kp 51216/2010 z dne 30. 10. 2013 in s sodbo Okrožnega sodišča v Kopru št. I K 51216/2010 z dne 19. 1. 2012 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil s sodbo Okrožnega sodišča v Kopru obsojen za storilstvo dveh kaznivih dejanj spolne zlorabe slabotne osebe po prvem odstavku 182. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 95/04 – uradno prečiščeno besedilo – KZ). Višje sodišče v Kopru je pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno, Vrhovno sodišče pa je na podlagi zahteve za varstvo zakonitosti sodbo razveljavilo in postopek vrnilo v ponovno odločanje Višjemu sodišču. To je pritožbo spet zavrnilo kot neutemeljeno, Vrhovno sodišče pa je kot neutemeljeno zavrnilo zahtevo za varstvo zakonitosti. Pritožnik z ustavno pritožbo izpodbija sodbo Okrožnega sodišča ter sodbi Višjega in Vrhovnega sodišča iz ponovljenega postopka.

2. Pritožnik zatrjuje kršitev pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Višje sodišče naj bi prekoračilo svoja pooblastila glede presoje pritožniku postavljene diagnoze, saj naj bi se postavilo v vlogo ocenjevalca resničnosti oziroma pravilnosti postavljene diagnoze, ki naj bi jo pritožniku postavila specialistka za Aspergerjev sindrom oziroma avtizem. Sodišče naj ne bi razpolagalo s specialističnimi znanji za presojanje pravilnosti postavljenih zdravstvenih diagnoz. Če bi sodišče podvomilo v postavljeno diagnozo, čeprav naj tega dvoma ne bi izreklo, bi po mnenju pritožnika moralo postaviti izvedenca medicinske stroke (tj. specialista za avtizem) oziroma sodbo razveljaviti in podati navodila, da je treba postaviti ustreznega izvedenca za popolno raziskanje dejanskega stanja oziroma materialne resnice. Višje sodišče naj v svoji obrazložitvi ne bi povzemalo bistvene vsebine izvida specialističnega pregleda, zlasti navedbe glede nezmožnosti oseb, ki bolehajo za Aspergerjevim sindromom, za laganje, in naj se do te vsebine izvida ne bi vsebinsko opredelilo. Sodba Višjega sodišča naj ne bi obravnavala dejstva, da je bil pritožniku diagnosticiran Aspergerjev sindrom, in posledic glede zmožnosti laganja. Mnenje izvedenca naj bi Višje sodišče popolnoma spregledalo. Opredelitev naj bi bila le pavšalna. Višje sodišče naj bi tudi napačno ugotovilo, da sta v obravnavanem kazenskem postopku svoji mnenji že podala tudi dva izvedenca. To naj ne bi držalo, saj naj bi le mag. Mladen Vrabič ocenil duševno stanje pritožnika, a naj ne bi bil specialist za Aspergerjev sindrom. Glede na to, da naj bi bila diagnoza postavljena po izvedenem postopku pred sodiščem prve stopnje, naj vprašanja, postavljena izvedencem, ne bi obsegala tematike, ki je povezana z značilnostmi oseb, ki jim je bil diagnosticiran Aspergerjev sindrom. Ugotovitev Višjega sodišča, da iz gradiva, ki ga je senatu predložil pritožnikov zagovornik, ne izhaja nič takega, kar bi lahko omajalo zaključke prvostopenjskega sodišča glede pritožnikove osebnosti in njegovega dožemanja svojega početja, naj bi bila napačna, pavšalna in protispisna. Izvid naj bi bil še posebej upošteven, ker naj bi Okrožno sodišče svojo odločitev v veliki meri oprlo tudi na svojo dokazno oceno, da pričanje pritožnika ni verodostojno, in ker naj bi bila diagnoza pravno pomembna okoliščina, ki naj bi vplivala na odločitev o krivdi in na odmero kazni. Vrhovno sodišče naj se do navedb iz zahteve za varstvo zakonitosti ne bi opredelilo, temveč naj bi zgolj pavšalno povzelo ugotovitve Višjega sodišča. Pritožniku naj bi bila kršena pravica iz 25. člena Ustave tudi zato, ker naj niti Višje niti Vrhovno sodišče ne bi jasno obrazložili razlogov, na podlagi katerih sta sprejeli odločitvi.

3. Višje sodišče je ugotovilo, da je drugi zagovornik pritožnika, odvetnik Blaž Bolcar, ki ga je pritožnik pooblastil za zagovarjanje po izteku pritožbenega roka in ki se zato zoper prvostopenjsko sodno odločbo ni pritožil, na pritožbeni javni seji senatu predložil mnenje zavoda za avtizem in sorodne motnje oziroma izvid specialističnega pregleda pritožnika, ki ga je pripravila dr. Marta Macedoni Lukšič. Iz tega izvida naj bi bilo razvidno, da naj bi obtoženec bolehal za Aspergerjevim sindromom, za katerega naj bi bile značilne težave v socialnih interakcijah ter omejeno ponavljajoče se vedenje in zanimanje. Višje sodišče je navedlo, da je svoje stališče o pritožnikovem vedenju obrazložilo že v predhodnem delu svoje sodbe in da sta o tem v kazenskem postopku podala mnenji izvedenca. Ti dve mnenji je Višje sodišče zato tudi

upoštevalo v svoji sodbi (mnenji prof. dr. Martine Žmuc Tomori in dr. Mladena Vrabiča). Višje sodišče je še ugotovilo, da iz gradiva, ki ga je na seji senatu predložil pritožnikov zagovornik, ne izhaja ničesar takega, kar bi lahko omajalo dejanske zaključke prvostopenjskega sodišča glede pritožnikove osebnosti in njegovega dojemanja svojega početja. Vrhovno sodišče pa je na podlagi četrtega odstavka 369. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14 – ZKP) odločilo, da zagovornik v pritožbi ni navajal, da je bila pritožniku postavljena diagnoza Aspergerjevega sindroma, niti ni predlagal izvedbe kakršnegakoli dokaza v tej smeri, te navedbe je prvič podal šele na pritožbeni seji senata, torej že po izteku roka za pritožbo. Ne glede na to je Višje sodišče vsebinsko presodilo zatrjevano kršitev in ugotovilo, da iz predloženega izvida izhaja, da pritožnik boleha za Aspergerjevim sindromom, za katerega naj bi bile značilne težave v socialnih interakcijah ter omejeno ponavljajoče se vedenje in zanimanje; da sta v postopku o tem podala mnenji že dva izvedenca; da pa iz gradiva, ki je bilo predloženo pritožbenemu senatu, ne izhaja ničesar takega, kar bi lahko omajalo dejanske zaključke prvostopenjskega sodišča glede pritožnikove osebnosti in njegovega dojemanja svojega početja. Na podlagi navedenega je Vrhovno sodišče ugotovilo, da v zahtevi za varstvo zakonitosti uveljavljana kršitev pravice do obrambe ni podana.

B.

4. Pritožnik zatrjuje kršitev pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Ustavno sodišče je njegove navedbe v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo presojalo z vidika pravice iz 22. člena Ustave, v skladu s katerim je vsakomur zagotovljeno enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem in pred drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih. Sestavni del pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in bistveni del poštenega sodnega postopka¹ je pravica stranke, da se v kontradiktornem postopku izjavi glede okoliščin, pomembnih za odločitev, ter poda svoja pravna naziranja. Obveznost sodišča, ki logično izhaja iz te pravice stranke, je, da se z navedbami strank seznanijo, prouči njihovo dopustnost in pravno relevantnost ter se do njih, če so dopustne in za odločitev pomembne, v obrazložitvi svoje odločbe opredeli. Ni sicer nujno, da je odgovor na navedbe stranke vedno izrecen, saj je v določenih primerih tudi iz drugih navedb v obrazložitvi razvidno, da se je sodišče seznanilo z argumenti stranke in da jih je obravnavalo.² Zahteva po obrazloženosti odločb instančnih sodišč je praviloma nižja od siceršnje zahteve po obrazloženosti sodnih odločb, vendar le, kadar instančno sodišče pritrdi pravnemu naziranju nižjih sodišč in je zato mogoče že iz sodbe nižjih sodišč razbrati razloge za sprejeto pravno

¹ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-52/03 z dne 27. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 103/05).

² Odločba Ustavnega sodišča št. Up-211/04 z dne 2. 3. 2006 (Uradni list RS, št. 28/06, in OdlUS XV, 40).

stališče.³ Temu navkljub je v obravnavanem primeru zahteva po obrazloženosti odločbe Višjega sodišča večja, saj se je kot prvo izmed sodišč seznanilo s predloženim mnenjem strokovnjaka.

5. Pritožnikov zagovornik je sporni dokaz predložil na seji Višjega sodišča v ponovljenem kazenskem postopku. Pritožnik je tega zagovornika pooblastil za zagovarjanje po izteku pritožbenega roka, zato se zagovornik zoper prvostopenjsko sodno odločbo ni pritožil, na pritožbeni javni seji pa je senatu predložil mnenje Zavoda inštitut za avtizem in sorodne motnje oziroma izvid specialističnega pregleda pritožnika, ki ga je pripravila dr. Marta Macedoni Lukšič, sicer specialistka pediatrinja, in v katerem se je opredeljevala, potem, ko je že podala mnenje o primernosti pogojnega izpusta, tudi do socialnega vidika, tj. do tega, kako pritožnika in njegovo obnašanje v času kaznivega dejanja, to je kar devet let pred pregledom (leta 2004), vidijo drugi posamezniki. V skladu s četrnim odstavkom 369. člena ZKP sme sicer pritožnik v pritožbi navajati nova dejstva in nove dokaze, vendar pa mora povedati razloge, zakaj jih ni navedel že prej. Ko se sklicuje na nova dejstva, mora navesti dokaze, s katerimi naj bi se ta dejstva dokazala; ko se sklicuje na nove dokaze, pa mora navesti dejstva, ki jih s temi dokazi želi dokazati. Glede na navedeno Višje sodišče ni bilo dolžno upoštevati tega dokaza, še posebej, ker pritožnik ne navaja, da bi njegov zagovornik v predlogu navedel tudi razloge, zakaj ni dokazov navedel že prej, poleg tega dokaza ni predložil v spis ob pritožbi, ampak po izteku pritožbenega roka na seji pritožbenega senata.

6. Ne glede na to je Višje sodišče predloženo mnenje prebralo in se do njega v svoji sodbi opredelilo. Pritrditi je sicer mogoče pritožniku, da Višje sodišče v svoji sodbi ni povzelo celotne vsebine izvida, se je pa opredelilo do celotnega gradiva, ki ga je na pritožbeni seji Višnjemu sodišču predložil zagovornik. Sklicevalo se je namreč tudi na predhoden del sodbe, v katerem je obrazloženo zavrnilo pritožbene navedbe prve zagovornice glede zavrnitve dokaznega predloga za pridobitev novega izvedeniškega mnenja in je v tem okviru ocenilo tudi dokaze o pritožnikovi osebnosti. Poleg tega je Višje sodišče izrecno odločilo, da iz celotnega gradiva, ki ga je na seji senatu predložil pritožnikov zagovornik, ne le iz delov, ki ga je izrecno povzelo v sodbi, ne izhaja ničesar takega, kar bi lahko omajalo dejanske zaključke prvostopenjskega sodišča glede obtoženčeve osebnosti in njegovega dožemanja svojega početja. Stališču Vrhovnega sodišča, da ne držita očitka pritožnika, da je Višje sodišče predloženo mnenje strokovnjaka popolnoma spregledalo, torej ni mogoče očitati nerazumnosti.

7. Tudi Vrhovno sodišče je na pritožnikove očitke v zahtevi za varstvo zakonitosti, s katerimi je izrazil nestrinjanje z dokazno oceno predloženega mnenja o Aspergerjevem sindromu, odgovorilo. Najprej je navedlo, zakaj dokaz sploh ne bi

³ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-1357/11 z dne 5. 12. 2013 (Uradni list RS, št. 108/13).

smel biti upošteven, vendar se je v nadaljevanju vseeno vsebinsko opredelilo do stališča Višjega sodišča. Obrazloženo je odločilo, da zatrjevana kršitev ni podana.

8. Po prvem odstavku 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (v nadaljevanju ZUstS) se ustavna pritožba vložijo šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva. Zahteva po izčrpanju vseh pravnih sredstev pa ne pomeni samo formalnega izčrpanja (tj. vložitev pravnega sredstva), ampak pomeni tudi materialno izčrpanje (tj. vsebinsko uveljavljanje kršitev človekovih pravic že v vloženi pravnih sredstvih).⁴ Pritožnik očitka, da je stališče Višjega sodišča nerazumno, ker je sodišče preseglo svojo oceno mnenja, ni materialno izčrpal. Očitka, da je ugotovitev Višjega sodišča, da iz gradiva ne izhaja nič takega, kar bi lahko omajalo zaključke prvostopenjskega sodišča glede obtoženčeve osebnosti in njegovega dojemanja svojega početja, napačna, pavšalna in protispisna, pa pritožnik ni obrazložil, zato s tem ne more utemeljiti zatrjevane kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ustavno sodišče na podlagi ustavne pritožbe tudi ne more presojati pravilnosti dokazne ocene sodišč in pravilnosti ugotovljenega dejanskega stanja.⁵

9. Ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS, Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo.

C.

10. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar in dr. Marijan Pavčnik. Sodnik Marko Šorli je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Proti sklepu je glasoval sodnik Jaklič, ki se je izrekel za sprejem ustavne pritožbe in je dal odklonilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

⁴ Prim. na primer sklep Ustavnega sodišča št. Up-172/05 z dne 9. 10. 2006.

⁵ Prim. na primer sklep Ustavnega sodišča št. Up-514/02 z dne 30. 9. 2003.